

Raske drenge og pæne piger?

– en dramapædagogisk tilgang til normer for køn
i fortid, nutid og fremtid

LÆRERVEJLEDNING

Dansk, historie, sundheds- og seksualundervisning

Indhold

Introduktion til forløbet *Raske drenge og pæne piger?*

Hvad skal der ske på museet?

Første del: Introduktion og begrebsafklaring

Anden del: Genstandsjagt i udstillingen 'Pigernes og Drengenes Historier'

Tredje del: Dramatisering af fortællingerne

Fjerde del: Fælles refleksion

Metoder i forløbet

Praktisk

Før og efter forløbet

Fælles Mål

Mål for sundheds- og seksualundervisning og familiekundskab

Mål for dansk

Mål for historie

Om Kvindemuseet

Henvisninger

Sex og Samfund

Litteratur om brugen af drama og rollespil i undervisningen

Raske drenge og pæne piger? © Kvindemuseet 2017/18.

Museumsforløbet samt medfølgende lærervejledning er udarbejdet af Josefine Brink Siem og Anna Kathrine Svenning (ansvarshavende).

Museumsforløbet kan bookes på www.kvindemuseet.dk/undervisning.

Layout: Elisabeth Stryger.

Introduktion

til forløbet *Raske drenge og pæne piger?*

– en dramapædagogisk tilgang til normer for køn i fortid, nutid og fremtid

"Forståelser af og forventninger til køn har betydning for børn og unges trivsel. 31-42 % af danske børn og unge er tilfredse med livet, men der er en større andel af drenge, der oplever høj tilfredshed med livet end der er piger. Undersøgelser peger desuden på, at mange piger er stressede i skolen pga. forestillinger om at særligt piger skal være dygtige, ansvarsbevidste og målrettede. Ligesom piger i 13-årsalderen i højere grad end drenge i samme alder, er utilfredse med deres krop. Trivselsfremme i skolen må i det lys også omhandle normer om køn og udfordre kønnede forventninger".

(Sex og Samfund).

Kvindemuseets undervisningsforløb *Raske drenge og pæne piger?* handler om normer og idealer for køn og krop i et historisk, nutidigt og fremtidigt perspektiv.

I forløbet opnår eleverne viden om kønsnormer tidligere. Ligeledes reflekterer de over, hvordan de selv kan være påvirket af normer og idealer for køn og krop; normer og idealer, som har rod i en gammel kulturhistorie.

I forløbet møder eleverne fire cases fra personer, der var børn i første halvdel af 1900-tallet. De møder Lotte, som hellere vil være dreng end pige. Bjarne, som af sin far lærer at slå fra sig. Adolf, som udskammes, fordi han bliver nødt til at tage sin søsters underkjole på, imens hans eneste skjorte er til vask. Og Grete, som bestemt ikke er en pæn pige, den dag hun i skolen tegner to hunde, som parrer sig.

Eleverne kommer til at arbejde med henholdsvis normfølgere og normbrydere – både dem, der ufrivilligt udskammes for atypiske kønsmarkører, og dem, der bevidst bryder med normer og trodser deres tids forestillinger om 'rigtige' piger og drenge. Ved hjælp af greb fra dramapædagogik vil eleverne få mulighed for at gå i dybden med en af de fire cases og få en empatisk forbindelse til hovedpersonens kønsfortælling og historiske vilkår. Skuespillet benyttes som redskab til at engagere eleverne i historien og give dem mulighed for at mærke den på egen krop.

Den dramaturgiske proces (herunder elevernes samtale omkring konflikten i casen) og den efterfølgende refleksionssamtale om forventninger til kønsnormer i fortid og nutid er i højsædet. Som afslutning debatteres elevernes handlemuligheder i forhold til de dilemmaer og udfordringer, som kan knytte sig til mødet med nutidige normer for køn og krop.

I Raske drenge og pæne piger? vil eleverne opleve:

- At vi ofte ikke lægger mærke til normer, tabuer og idealer for køn, men at de er med til at bestemme, hvordan vi skal se ud og opføre os.
- At vi er historieskabte: nutidige normer og idealer for køn kan have rod i gamle forståelser af femininitet og maskulinitet.
- At det kan have store konsekvenser at bryde med normer for køn og krop, men at der i kulturhistorien findes mange eksempler på mennesker, som trods dette alligevel bryder.
- At vi selv er historieskabende: at vi gennem vores opfattelser, handlinger og sociale ageren er med til at følge normer – men at vi også kan bryde med normer.
- At normer for køn ikke er statiske, men forandrer sig.
- At brud med normer for kroppen kan ændre ved vores køns- og kropsforståelser.

Hvad skal der ske på museet?

Første del: Introduktion og begrebsafklaring

Eleverne introduceres kort til museet og udstillingen, som forløbet er knyttet til. Derefter introduceres eleverne til forløbets indhold og struktur samt de fire børn, som de skal arbejde med. Vi debatterer også elevernes forståelse af normer og idealer i relation til køn.

Anden del: Genstandsjagt i udstillingen 'Pigernes og Drengenes Historier'

Eleverne skal arbejde i fire grupper, der går i dybden med hver deres historiske fortælling, hvor kønsnormer er temaet. Hver gruppe får udleveret et arbejdskort med billedet af et barn født mellem 1899 og 1945 fra udstillingen 'Pigernes og Drengenes Historier'. Eleverne vil via en genstandsjagt i udstillingen lære børnene og deres historiske omstændigheder at kende. Til hver genstand følger refleksionsspørgsmål, der både sætter tankerne i gang omkring køn, men som også skaber en forbindelse mellem det historiske barn og eleverne.

Tredje del: Dramatisering af fortællingerne

Derefter får eleverne til opgave at lave et lille skuespil over en prosatekst baseret på en autentisk hændelse fra det pågældende barns liv. I de forskellige historier er der både eksempler på frivillige og ufrivillige brud på tidens normer og idealer for køn. Fokus med skuespillene er ikke selve produktet (skuespillet eller elevernes evne til at spille skuespil), men handler om selve dramaprocesen og formidlingen af en central problemstilling til resten af klassen. De små dramatiske spil vises for resten af klassen, og der samles op efter hvert spil med en refleksion over fortællingens kønsproblematik i relation til den historiske tid og elevernes egne erfaringer.

Fjerde del: Fælles refleksion

I den sidste del af forløbet samles op på skuespillene, og vi bevæger os fra fortid til nutid og fremtid. Eleverne bliver bedt om at komme med bud på, hvad der skal til for at ændre på de normer, tabuer og idealer for kroppen, som kan være begrænsende for os. Ud fra elevernes refleksioner taler vi om, hvordan vi alle kan være med til enten at fastholde eller ændre ved stereotype og begrænsende forståelser af køn.

Metoder i forløbet

Vi arbejder ud fra følgende metoder:

- **Genstande og historiske, autentiske cases.** Eleverne arbejder med et udvalg af museets genstande og historiske, autentiske cases. Både genstande og cases fungerer som basis for samtaler omkring køn og krop. De kan vække forundring, men også genkendelse.
- **Interaktiv undervisning.** Ved at inddrage eleverne direkte i de fire cases og formidlingen af disse gøres de til aktive medskabere af undervisningen, hvilket fremmer ejerskab og engagement.
- **Det æstetiske læringsrum.** Ved at flytte undervisningen fra klassens hverdagsrum ind i udstillingens og fortællingernes æstetiske universer kan eleverne møde et emne på en måde, der supplerer deres vante læringsformer og giver nye perspektiver. Selvom fokus er på emnelæring, giver æstetiske oplevelser ofte sidegevinster i form af både personlig og social merlæring.
- **Hensyn til forskellige læringsstile.** Forløbet benytter både tekstlige, mundtlige, kropslige og visuelle formidlingsformater, der understøtter og tager hensyn til den variation af læringsstile, der er i en klasse.
- **Dramapædagogiske greb.** Dramatisering og rollespil egner sig godt til at skabe en empatisk indlevelsesevne i historiske personers liv og igangsætter fantasien i læringssituationen. Fokus er ikke på elevernes dramatiske talent, men på selve processen, hvor de er nødt til at diskutere, vælge og samarbejde for at forstå og formidle det historiske stof og den centrale problemstilling.
- **Den kropslige erfaring.** Ved at bruge dramatisering får eleverne mulighed for at mærke historien på egen krop. Forskning viser, at det, som læres igennem kroppen, bliver husket bedre – også når eleverne forlader museet igen.
- **Inklusion på flere niveauer.** Ved at bruge historiske fortællinger og forankre samtalen i disse har vi lagt fokus på de forestillinger og oplevelser, der er genkendelige for alle, så diskussionen kan være både fælles og personlig uden at blive privat. Ligeledes kan eleverne deltage i dramadelen på mange niveauer, så der tages hensyn til elever, der ikke er trygge ved at spille skuespil foran andre.

Praktisk

Forløbet varer 90 min.

Kom 10-15 minutter før forløbets start, så der er tid til at lægge overtøj, tasker o.lign.

Eleverne har mulighed for at spise deres medbragte mad i et særskilt rum. Ønskes dette, skriv da en mail til kontakt@kvindemuseet.dk eller skriv det i kommentarfeltet ved booking. Museet har også en café, hvor mad kan købes. Se cafeens åbningstider på www.kvindemuseet.dk.

Eleverne skal i forløbet arbejde i fire grupper. Disse grupper må meget gerne være lavet på forhånd. Grupperne skal kunne fungere selvstændigt, og de skal være blandede køn. Er der en eller flere elever, som er utrygge i at spille skuespil, deles disse ud mellem grupperne. Disse elever kan fungere som instruktører.

Læreren er til stede under hele forløbet og har det pædagogiske ansvar for klassen. Det forventes, at læreren deltager i undervisningen og hjælper og motiverer eleverne i gruppearbejdet. Kobl gerne museumsundervisningen til undervisningen hjemme i klasselokalet. Dette giver de bedste betingelser for læring.

Vi anbefaler, at der afsættes tid til forberedelse af eleverne samt tid til det videre arbejde hjemme i klassen. Se afsnittet herunder.

Afsæt gerne ekstra tid til museumsbesøget, så eleverne efter endt undervisningsforløb kan se resten af museet. Læreren skal sørge for, at klassen går samlet rundt.

Før og efter forløbet

Forløbet kan fungere som et supplement til Sex og Samfunds undervisningsmaterialer om krop og køn. Find Sex og Samfunds undervisningsforløb på www.underviserportal.dk. De er gratis at benytte.

Fælles Mål

Forløbet er knyttet til en række Fælles Mål samt læringsmål for fagene sundheds- og seksualundervisning og familiekundskab, dansk og historie. Forløbene er et supplement til faget Sundheds- og seksualundervisning og Familiekundskab og dækker dele af kompetenceområdet *køn, krop og seksualitet*. Forløbene kan fungere som et tværfagligt samarbejde med fagene dansk og historie.

Mål for sundheds- og seksualundervisning og familiekundskab

I forløbet arbejdes med kompetenceområdet *køn, krop og seksualitet*. Fokus er normer og idealer for køn og krop.

Kompetenceområde	Kompetencemål	Videns- og færdighedsområde	Videns- og færdighedsmål
Køn, krop og seksualitet	Eleven kan analysere mangfoldighed i krop, køn og seksualitet	Normer og idealer	Eleven kan analysere, hvordan normer for køn og krop kan påvirke børn og unge Eleven har viden om normer for køn og krop

Mål for dansk

I forløbet arbejdes med kompetenceområdet *kommunikation* og mere specifikt *krop* og *drama*. Ved at lave små dramaer med fokus på formidling kommer eleverne til at arbejde med kroppen og stemmen – både i relation til den æstetiske form og det emnemæssige indhold. De lærer også at samarbejde med deres gruppe om at iscenesætte de historiske fortællinger. Arbejder eleverne videre med forløbet efterfølgende, kan flere kompetenceområder og mål knyttes til undervisningen.

Kompetenceområde	Kompetencemål	Videns- og færdigheds område	Videns- og færdighedsmål
Kommunikation	Eleven kan kommunikere med bevidsthed om sprogets funktion i overskuelige formelle og sociale situationer	Krop og drama	Eleven kan bruge kropssprog og stemme i oplæsning og mundtlig fremlæggelse Eleven kan skabe fælles fortællinger sammen med andre

Mål for historie

I forløbet beskæftiger vi os med dramatisering af *historiske fortællinger*. Vi arbejder med, at mennesket både er historieskabende og historieskabt. Det handler om, at eleverne får en forståelse for, at deres livsvilkår, samfund og værdier er formet gennem historiske udviklingsprocesser. Forløbet er også en god øvelse i udviklingen af historisk empati og indlevelse i fortiden gennem de dramapædagogiske teknikker.

Kompetenceområde	Kompetencemål	Videns- og færdigheds område	Videns- og færdighedsmål
Historiebrug	Eleven kan perspektivere egne og andres historiske fortællinger i tid og rum	Konstruktion og historiske fortællinger	Eleven kan forklare historiske fortællingers sammenhæng med fortidsfortolkninger og nutidsforståelser Eleven har viden om enkle sammenhænge mellem fortidsfortolkninger og nutidsforståelser

Om Kvindemuseet

På Kvindemuseet skaber vi nysgerrighed, dialog, refleksion og viden om kønnets betydning – historisk, aktuelt og i fremtiden.

Kvindemuseet startede som en græsrodsbevægelse i starten af 1980'erne. I 1991 blev museet statsanerkendt som et landsdækkende specialmuseum med ansvar for kvinders kulturhistorie. I 2016 ændrede museet sit emnemæssige ansvarsområde til kønnenes kulturhistorie. Museets fokusområder er nu kønskultur historisk og aktuelt, herunder ændringer i kønnenes vilkår og relationer over tid samt diversitet i livsvilkår på tværs af køn, seksuel orientering, androgynitet og etnicitet.

Bygningen, som museet har haft til huse i siden 1984, blev bygget som rådhus i 1857. Byrådssalen fremhæves som museets største og mest markante genstand.

Kvindemuseets skoletjeneste tilbyder et uformelt læringsrum, hvor *dialogbaseret undervisning* er det bærende, didaktiske princip. Det betyder, at *samtale*, *flerstemmighed* og *refleksion* er vigtige elementer.

Vores målsætning er at skabe et relevant supplement til skolernes undervisning ved at tilbyde et alternativt rum, hvor elevernes evner, interesser og idéer kan udvikles og styrkes ved at sætte vores samling og genstande i spil i både et historisk, et samtidigt og et personligt perspektiv.

Vi arbejder med inklusion, idéer om medborgerskab og socialt ansvar. Det gør vi, fordi vi mener, det er vigtigt, at museet er i dialog med sin omverden og er åben over for andre idéer og tanker. Konkret betyder det, at vi løbende vil udvikle nye undervisningsforløb i samarbejde med skoler, andre kulturinstitutioner m.fl. Det vil både være i nærmiljøet, men også tværregionalt.

Henvisninger

Sex og Samfunds undervisningsportal med materialer:

<http://www.underviserportal.dk/grundskole/forside/>

Litteratur om brugen af drama og rollespil i undervisningen:

Katrin Byréus: Du Har Hovedrollen i Dit Liv – om forumspil som pædagogisk metode til frigørelse og forandring. Teaterforlaget DRAMA 1992. God håndbog, hvor forfatterinden deler ud af praktiske erfaringer, tips og masser af øvelser til, hvordan man kan arbejde med problemløsning, debat mm. med børn og unge som målgruppe.

Klaus Bertelsen, Hannah Hesselund og Annelis Kuhlmann: Rollespil – en håndbog. Teaterforlaget DRAMA 1998 – Bogen introducerer til, hvilke overvejelser man kan gøre sig, når man vil arbejde med rollespil – både før, under og efter processen. Den er meget udførlig, da det er en konkret håndbog. Den henvender sig både til arbejdet med børn og voksne.

Lars Konzacks skriv 'En Rollespilsdidaktik for Folkeskolen' i bogen: Rollespil i Folkeskolen – Praksis i teori, teori i praksis. Aalborg Universitetsforlag 2009. Forfatteren skriver udførligt og forståeligt om arbejdet med rollespil og de overvejelser man skal gøre sig i forhold til læringsmål, udbytte og sociale hensyn.